

עליה לתורה בלשון סימנים

יש בקהילה אחת חרש אחד שלמד בבית הספר לחרשים לשון סימנים והוא בקי בה לבטא את בקשותיו ושאר מחשבותיו לכל שמבין את הלשון הזאת. וביקש חרש זה ממרא דאתרא שלו אם מותר לו לעלות לקריאת התורה ולברך על ס"ת בלשון סימנים אם לאו. והנה התשובה בעה"ת לרב.

שונין בתרומות פ"א מ"ב חרש שדברו בו חכמים בכל מקום שאינו לא שומע ולא מדבר. ופרש"י בחגיגה דף ב' ע"א ד"ה חרש שהשוו אותו לשוטה לפוטרו. לא דברו אלא במי שאינו שומע ואינו מדבר. הכי קים להו לרבנן דמי שאינו שומע ואינו מדבר דלאו בני דעת נינהו. ע"כ לשון רש"י.

אולם יש מחלוקת עצומה של אחרונים שתלויה בשינוי העתים כלומר במאה זו התפתח כ"כ חינוך החרשים ורובם עכשיו לומדים בבתי ספר מיוחדים או לדבר באופן שהשומע מבין את תוכן דיבורם, או "לדבר" בלשון סימנים ז"א לרמו בידיהם באופן שאחרים שיודעים לשון זה מבינים את כוונתם. הדבר החדש בתקופתנו הוא שהחרשים יכולים לדבר בדיבור ממש. בנקודה זו חולקים כמה אחרונים. עיין באנציקלופדיה תלמודית כרך י"ז עמ' תצ"ח לרוב המקורות. המחמירים סוברים דלא פלוג בין החרשים וכולם עומדים בגדרם העקרוני מימי חז"ל. והמקילים סוברים שחז"ל ודאי לא כוונו לחרשים שבחזקת בני דעת נינהו רק שבימיהם חרשים הללו לא נמצאו עדיין. (ועיין בש"ע אה"ע סי' קנ"ו סעי' ד' וברמ"א שם.) ובסידור הריעב"ץ בהל' קה"ת הוא מתיר חרש כזה שיכול לדבר באופן שדבריו מובנים לשומעיהם לעלות לקה"ת.

אמנם לשון סימנים כבר נודעה לחז"ל וקראו לה רמיזה. אעפ"כ לא סמכו עליה אלא בגיטין ובקידושין (כדאיתא ביבמות פי"ד מ"א) משום שלא ינהגו מנהג הפקר לפי ההסבר בגמרא שם דף קי"ב ע"ב ובמקח וממכר (כדאיתא בגיטין פ"ה מ"ז ובגמרא שם דף נ"ט ע"א) משום כדי חייו. (ראה רש"י ד"ה קמ"ל ורמב"ם הל' מכירה רפכ"ט.) אבל לא סמכו עליה בענינים כמו תפילה וקה"ת שהם הם אך ורק ענינים של דיבור ושמיעה.

בנידון דידן אין לנו לסמוך על סברת ר' יעקב עמדן ז"ל שסברתו רק כשיכול החרש לדבר באופן ממש כיון שמי שעולה לתורה אפילו לברך עליה בלבד הרי הוא כמי שקורא את התורה עצמה. (ראה בטור או"ח סי' קל"ט ובית יוסף שם בשם אבודרהם ור' סעדיה גאון, ע"ש. והציבור יוצא ידי חובתו רק בשמיעת דיבור ממש ואין כאן דיבור ממש כלל.

לכן, אין חרש כזה מותר לעלות לתורה למלא מנין שבעה קרואים. אבל אם הצבור רוצה לכבדו לידיעתו לשון סימנים ולזריזתו להצטרף עמהם בביהכ"נ בשעת התפילה אע"פ שהוא אינו מצווה ועושה כדאיתא בגמרא קידושין דף ל"א ע"א מותר להם לתת לו רשות לעלות לעליה נוספה ו"לברך" עליה בלשון סימנים אחר שכבר עלו שבעה הקרואים שבעליהם ובקריאתם יצא הצבור ידי חובתו בקה"ת. והרי קריאה זו היא כסתם קריאה בעלמא. (עיין ברכות דף י"ג ע"א ורש"י שם ד"ה כוון לקרות). לשאר הפרטים בענין מי ומי עולים לקה"ת עיין בתומך כהלכה כרך א' עמ' 25-31.

ואע"פ שרוב המתפללים לא יבדילו בין מנין שבעה קרואים ובין הוספה (ראה תומך כהלכה, כרך א' עמ' 45), הואיל ולחרש שיעלה לתורה וידבר בלשון סימנים מלתא דלא שכיחה היא, אין אנו חוששים שיבואו לידי טעות (ראה עירובין ס"ג ע"ב ובמקבילות). אמנם על הרב לחנך ולהכשיר את הקהל במדה האפשרית כדי שיבינו את ההבדל ולא יתעורר שום חשש ח"ו.

מאת הרב דוד הזרחי נובק בשם וועד ההלכה של האיחוד למען היהדות
המסורתית